

تأثیر میزان افشاء بر هزینه سهام عادی

دکتر محسن دستگیر* - حمیدرضا بزاززاده**

چکیده

در این تحقیق به بررسی تأثیر افزایش میزان افشاء (اجباری) بر هزینه سهام عادی پرداخته شده است. میزان افشاء با مقایسه صورت‌های مالی سالانه منتهی به ۱۳۷۹/۱۲/۲۹ شرکت‌های نمونه، با موارد تعیین شده افشاء در رهنمودهای حسابداری، لازم‌الاجرا از ۱۳۷۸/۱/۱، و قوانین تجارت و مالیات‌های مستقیم مورد سنجش قرار گرفت. هزینه سهام عادی نیز بر اساس مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و به روش دیمسون محاسبه شده است.

نتایج حاصل از تحقیق بر روی نمونه ۴۰ عضوی شامل شرکت‌های تولیدی عضو بورس اوراق بهادار تهران که دارای فعالیتی غیر از زراعت و استخراج معادن و نفت هستند، نشان می‌دهد که افزایش میزان افشاء موجب کاهش هزینه سهام عادی می‌شود. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاران تمایل بیشتری برای سرمایه‌گذاری در شرکت‌هایی که دارای میزان افشاء بیشتر یا ریسک کمتری هستند، دارند.

واژه‌های کلیدی: افشاء اجباری^۱، هزینه سهام عادی^۲، مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای^۳.

* استادیار حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز
** کارشناس ارشد حسابداری

1. Disclosure
2. Cost of Equity
3. CAPM

مقدمه

تأمین مالی برای اجرای پروژه‌های سودآور نقش مهمی در رشد شرکت ایفا می‌کند. توانایی شرکت در تعیین منابع مالی بالقوه (اعم از داخلی و خارجی) برای استفاده در سرمایه‌گذاری‌ها و تهیه برنامه‌های مالی مناسب، از عوامل اصلی رشد و پیشرفت شرکت به حساب می‌آید. مدیریت شرکت در راستای تعیین منابع مالی مناسب باید هزینه منابع متعدد تأمین مالی را مشخص و آثاری را که این منابع تأمین مالی بر بازده و ریسک شرکت دارند تعیین نماید. هدف شرکت باید به حداقل رساندن هزینه تأمین مالی (پس از کسر مالیات) باشد. این کار از طریق فروش اوراق بهادار به قیمتی بیشتر از ارزش فعلی وجوهی که شرکت به دارندگان این اوراق خواهد پراخت، صورت می‌گیرد. از آنجا که هزینه تهیه سرمایه برای شرکت مبتنی بر نرخ بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاران است، لذا مدیریت شرکت در تأمین این هدف باید سرمایه لازم را به نرخ کمی کمتر از نرخ رایج بازار تهیه کند (جهانخانی، ۱۳۷۳).

از سوی دیگر، هزینه تأمین مالی مفهومی است که با هر دو معیار ریسک و بازده در ارتباط است، لذا دستیابی به حداقل نرخ هزینه تأمین مالی به معنای رسیدن به ترکیب بهینه ریسک و بازده از دید مدیریت می‌باشد. اهمیت این موضوع، تحقیق‌های متعددی را در کشورهای مختلف در زمینه عوامل مؤثر بر هزینه سرمایه موجب شده است.

از سال ۱۹۶۱ که کرف الگویی برای کمی کردن سطح افشاء واحدهای تجاری ارائه کرد، تحقیق‌های زیادی در مورد میزان افشاء و رابطه آن با ویژگی‌های واحدهای تجاری، عوامل مؤثر بر آن و تأثیر آن بر متغیرهای مختلف انجام شده است. از جمله مهمترین آن‌ها، پژوهش‌هایی است که افشاء را از جنبه تأثیر آن بر ریسک شرکت و موقعیت‌های تأمین مالی مورد بررسی قرار داده‌اند. نقش احتمالی میزان افشاء در کاهش مخارج تأمین مالی و نیز هزینه‌های لازم برای این میزان افشاء و نیز محدودیت فزونی منافع بر مخارج که بر کار کلیه واحدهای تجاری و غیر تجاری حاکم است از یک سو، و تفاوت در شرایط بازارهای مالی و سرمایه‌گذاری ایران با سایر کشورها لزوم انجام تحقیق‌هایی در این زمینه را بیش از پیش مورد تأکید قرار می‌دهد. که این خود انگیزه‌ای برای انجام این تحقیق بوده است.

ادبیات موضوع

تئوری‌های حمایت‌کننده تأثیر میزان افشاء بر هزینه سهام عادی را می‌توان در سه دسته جای داد.

عده‌ای چون امیهود^۱ و مندلسون^۲ (۱۹۸۶) ادعا می‌کنند که هزینه سهام عادی برای اوراق بهاداری که دارای تفاوت قیمت خرید و فروش^۳ بیشتری هستند، بزرگتر است. چرا که سرمایه‌گذاران در این اوراق بابت اضافه هزینه معاملاتی که پرداخت کرده‌اند، غرامت^۴ بیشتری طلب می‌کنند. با افشاء اطلاعات خصوصی شرکت‌ها، می‌توان انتخاب‌های نامناسبی را که منجر به تفاوت قیمت خرید و فروش سهام می‌شوند کاهش داده و از این طریق، هزینه سرمایه سهام عادی شرکت‌ها را کاهش داد.

دیاموند^۵ و ورچیا^۶ (۱۹۹۱)، می‌گویند افشاء بیشتر باعث کاهش احتمالی ناهمگونی^۷ (نامتقارن بودن) در توزیع اطلاعات بین مدیران شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران یا خریداران و فروشندگان سهام می‌شود. این امر باعث می‌شود تا افت قیمت فروش سهام تقلیل یافته و در نتیجه هزینه انتشار سهام کاهش یابد.

اسکراند^۸ و ورچیا (۲۰۰۲) در تحقیقی که بر روی تأثیر افشاء بر هزینه سهام عادی در دوره اولیه انتشار سهام^۹ انجام دادند، دریافتند که افزایش میزان افشاء باعث می‌شود عدم تقارن در توزیع اطلاعات در بازار کاهش یابد. از آنجایی که عدم تقارن در توزیع اطلاعات و کمتر از واقع ارزشیابی کردن سهام با یکدیگر دارای ارتباط مستقیم هستند، کاهش عدم تقارن اطلاعات موجب می‌شود که این تفاوت بین ارزش واقعی سهام و ارزش تعیین شده از سوی سرمایه‌گذاران اولیه کاهش یابد که این خود موجب کاهش هزینه سهام عادی می‌گردد. آن‌ها هم‌چنین عنوان می‌کنند که چون نوع اخباری که توسط شرکت در این دوره ارائه می‌شود مشابه اخباری است که توسط این شرکت‌ها در سایر دوره‌های سال انجام می‌گیرد، این نتیجه قابل تعمیم به تمام سال می‌باشد.

لاندهلم^{۱۰} و لنگک^۱ (۲۰۰۰) عنوان می‌کنند که اکثر شرکت‌ها پیش از انتشار اعلامیه توزیع سهام، میزان افشاء اطلاعات را افزایش می‌دهند. آن‌ها هم‌چنین دریافتند که پیش از انتشار

1. Amihud
2. Mendelson
3. Bid-ask spread
4. Compensation
5. Diamond
6. Verrecchia
7. Asymmetry
8. Schrand
9. Initial Public Offerings (IPO)
10. Lundholm

اعلامیه توزیع سهام، شرکت‌هایی که دارای افشاء بیشتری بودند، قیمت بالاتری برای سهام خود، بیش از حد پیش‌بینی شده، تجربه کرده‌اند و هر چند تا حدودی افزایش قیمت سهام عموماً با انتشار اعلامیه توزیع سهام، روند معکوس به خود می‌گیرد، ولی واکنش بازار نسبت به این اعلامیه بستگی به چگونگی انجام این افزایش افشاء از سوی شرکت دارد.

دسته دوم تحقیق‌های تئوریک می‌گویند که افشاء بیشتر می‌تواند از طریق کاهش ریسک اجتناب‌ناپذیر برآوردی^۱، هزینه سهام عادی را کاهش دهد.

کلین^۲ و باووا^۳ (۱۹۷۶) شاید اولین افرادی باشند که به بررسی ریسک برآوردی پرداختند این محققین دریافته‌اند که سرمایه‌گذاران بر اساس روند گذشته بازده شرکت و یا سایر اطلاعات در مورد شرکت، به برآورد پارامترهایی مربوط به بازده سهام یا توزیع سود، می‌پردازند باتوسان^۴.

کمیته ویژه تحقیق در مورد گزارشگری مالی (کمیته جنکینز^۵) وابسته به انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA) در سال ۱۹۹۴ بیان داشت:

افزایش افشاء اطلاعات برای استفاده‌کنندگان که قادر به تعیین چشم‌انداز آتی شرکت نیستند، سودمند است و این سودمندی از طریق کاهش احتمال تخصیص نادرست سرمایه‌هایشان می‌باشد. روشن است که این نفع مستقیمی است که به تک تک استفاده‌کنندگان از گزارش‌های واحدهای تجاری می‌رسد. این کمیته هم چنین سه مزیت را برای گزارشگری مالی بر می‌شمارد که از جمله آن‌ها به کاهش هزینه سهام عادی اشاره دارد. این کمیته عنوان می‌کند که:

"سوئین پیامد، ناشی از تأثیر بهبود تصمیم‌ها در تخصیص سرمایه بر هزینه سرمایه واحد تجاری افشاء‌کننده اطلاعات است. مزیت افشاء بیشتر برای استفاده‌کنندگان، قیمت‌های کمتر سرمایه است، که این به نفع شرکت‌ها است. این مسأله بین تمام شرکت‌های افشاء‌کننده اطلاعات رخ می‌دهد و بنابراین متوسط هزینه سرمایه شرکت کاهش می‌یابد، هم چنان که کلمه متوسط نشان می‌دهد، این مزیت به این معنا نیست که هر شرکتی در هر موقعیتی با افزایش افشاء اطلاعات آگاهی بخش دارای هزینه سرمایه کمتر خواهد بود. این منافع باید

1. Lang
2. Estimated non-diversifiable risk
3. R. Klein
4. V. Bawa
5. Botosan
6. Jenkins Committee

در یک حالت کلی نگریده شده است. از جنبه تئوری، افشاء اطلاعات آگاهی بخش به استفاده کنندگان کمک می کند تا ریسک اقتصادی موجود در چشم انداز یک سرمایه گذاری را درک کنند. افشاء اطلاعات آگاهی بخش به سرمایه گذاران، در تفسیر چشم انداز اقتصادی شرکت کمک می کند و نتیجه این تفاسیر به طور متوسط به صورت قیمت کمتر سرمایه نمود خواهد یافت. (فصل ۴)

دسته سوم نظریه های مطرح شده در قالب گزارش انجمن اجرایی مالی (برتون)^۱ مطرح شده است. انجمن اجرایی مالی (به نقل از بوتوسان، ۱۹۹۷، ص ۳۳۸) می گوید که افزایش افشائی که در گزارش کمیته جنکینز آمده است، مورد نظر معامله گران سهام^۲ است که این افزایش افشاء موجب نوسان هایی در قیمت سهام شده و از این طریق افزایش ریسک و افزایش هزینه سهام عادی را بدنبال خواهد داشت.

هم چنین بوشی^۳ و نو^۴ (۱۹۹۹) دریافتند که مؤسسه های سرمایه گذاری کوتاه مدت، در شرکت هایی که کیفیت افشاء بیشتری دارند، سرمایه گذاری بیشتری انجام می دهند. بعلاوه، آن ها دریافتند که کیفیت بالاتر افشاء بر تغییر بازده سهام در آینده اثر منفی دارد (یعنی، کاهش تغییر پذیری)، چون افشاء بیشتر باعث جلب سرمایه گذارانی می شود که سرمایه گذاری بلندمدت انجام می دهند. با وجود این، تاثیر مثبت افزایش افشاء بر تغییر بازده سهام ناشی از فعالیت های تجاری مؤسسه های سرمایه گذاری کوتاه مدت، بر تاثیر منفی افزایش افشاء بر تغییر بازده سهام که ناشی از سرمایه گذاری های بلندمدت است، فزونی دارد. اما از جمله تحقیق هایی که به رابطه بین میزان افشاء اجباری و بتای سهام که توجیه کننده روش های محاسباتی به کار رفته در تحقیق است، اشاره کرده اند، می توان به مورد زیر اشاره کرد.

کریشنهیتز^۵ و جرجسن^۶ (۲۰۰۳)، بیان می دارند که هیچ نظریه ای که بتواند بین میزان افشاء اختیاری با بتای شرکت و صرف ریسک آن ارتباطی برقرار نماید، وجود ندارد.

هم چنین عنوان می کنند، بتایی که از تقسیم کوواریانس بازده سهام و بازده بازار، بر واریانس بازده پورتفوی بازار بدست می آید، با بتایی که به طور تجربی و به روش

1. Berton

2. Stock traders

3. Bushee

4. Noe

5. Kirschenheiter

6. Jorgensen

رگرسیون گیری بدست می آید، هم خوانی دارد و زمانی که شرکت ها از انعکاس اطلاعات منع می شوند یا زمانی که افشاء اجباری است، ارائه بتا به این روش مناسب خواهد بود و در این صورت بین میزان افشاء اجباری و بتا همبستگی معناداری وجود دارد. در حالی که، وقتی افشاء اختیاری است، بتا چنین همبستگی را به طور قوی نشان نمی دهد.

روش تحقیق

با توجه به موارد بالا و پیشینه تحقیقی در این تحقیق دو فرضیه به صورت زیر بیان گردید:
فرضیه اصلی: میزان افشاء اطلاعات بر هزینه سهام عادی مؤثر است.

فرضیه فرعی: افزایش میزان افشاء اطلاعات موجب کاهش هزینه سهام عادی می شود.

این تحقیق بر اساس صورت های مالی حسابرسی شده سال ۱۳۷۹ شرکت های عضو بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. هم چنین برای محاسبه هزینه سهام عادی نیز از داده های مربوط به دوره ۱۳۷۵/۱۲/۲۹ الی ۱۳۸۰/۰۸/۳۰ استفاده گردیده است.

رهنمودهای حسابداری ایران در مورد افشاء در شرکت هایی که به فعالیت های زراعی، استخراج نفت و معدن اشتغال دارند ساکت است. از طرفی حسابداری دارائی های ثابت آنها با شرکت هایی که در رشته های تولیدی و بازرگانی فعالیت دارند متفاوت است. لذا در این تحقیق جامعه آماری از شرکت های تولیدی عضو بورس اوراق بهادار تهران که فعالیتی غیر از زراعت استخراج نفت و معدن داشته و نیز دوره مالی آنها منتهی به تاریخ بیست و نه اسفند باشد انتخاب گردیده است و جامعه آماری با توجه به محدودیت های فوق الذکر از بین ۳۰۷ شرکت عضو بورس در سال ۱۳۷۹ انتخاب گردیدند که تعداد آنها بالغ بر ۲۰۹ شرکت گردید.

نمونه آماری این تحقیق شامل ۴۰ شرکت هستند که با استفاده از نمونه مقدماتی و فرمول تعیین حجم نمونه و با استفاده از واریانس مقدار افشاء انتخاب گردیدند. در فرایند نمونه گیری محدودیت دسترسی به صورت های مالی واحدهای تجاری مانع از تهیه نمونه ای مطابق با سهم هر صنعت در جامعه آماری گردید. لذا، نمونه مورد استفاده تمامی صنایع جامعه آماری را پوشش نداده است. نظر به این که شرکت های زیانده ای که فعالیت آنها در بورس متوقف گردیده (نماد آنها فعال نیست) دارای قیمت سهام نمی باشند. بنابراین محاسبه بازده برای این شرکت ها ممکن نیست و در نمونه آماری نیامده است و توزیع آن به شرح نگاره ۱. می باشد.

نگاره ۱. صنایع برخوردار از نتایج تحقیق

کد	صنعت	تعداد	سهم هر صنعت از جامعه آماری	سهم هر صنعت از نمونه	نمونه واقعی
۱۵	غذایی	۲۱	٪۱۰	۴	۵
۲۴	مواد شیمیایی	۳۱	٪۱۴٫۸	۶	۷
۲۶	کانی غیر فلزی	۲۹	٪۱۳٫۹	۶	۶
۲۹	ماشین آلات و تجهیزات	۲۶	٪۱۲٫۴	۵	۱۳
۳۴	وسایل نقلیه	۱۶	٪۷٫۶	۳	۳
۲۷	فلزات اساسی	۱۴	٪۶٫۷	۳	۳
۲۱	محصولات کاغذی	۳	٪۱٫۴	۱	۱
۳۲	راديو و تلویزیون	۱	٪۰٫۴۸	۰	۱
	جمع	۱۴۱	٪۶۷٫۲۸	۲۸	۳۹

آنچنان که در نگاره فوق مشاهده می شود نتایج تحقیق تنها به ۶۷ درصد جامعه آماری قابل تعمیم است. این مسأله محدود کننده اعتبار خارجی نتایج تحقیق می باشد. در این تحقیق دو متغیر نقش دارند. (۱) میزان افشاء (اجباری) و (۲) هزینه سهام عادی. برای سنجش میزان افشاء از معیار سنجش افشاء اجباری استفاده گردیده است، زیرا هیچ مبنای تئوریک برای تدوین رابطه بین افشاء اختیاری و هزینه سهام عادی، محاسبه شده بر اساس مدل قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای، وجود ندارد. بدین منظور، با مطالعه رهنمودهای حسابداری ایران قابل اجرا از تاریخ ۱۳۷۸/۱/۱ و نیز قانون تجارت ایران، آئین نامه ها و قوانین بورس، ۲۴۲ مورد افشاء اجباری شناسایی و جمع آوری گردید که لیست موارد افشاء اجباری در پیوست این مقاله ارائه گردیده است. در این روش از نسبت موارد افشاء شده به مواردی که باید افشاء شوند، بدون وزن دادن به اقلام، نمره افشاء هر واحد تجاری محاسبه گردیده است.

لازم به ذکر است بعضی از اقلام بدست آمده از اسناداردها که شناسایی آنها ممکن نبود از این معیار حذف شده اند. این اقلام شامل مواردی می شوند که عدم افشاء آنها به معنای نبود آنها یا بالعکس به معنای کوتاهی مدیریت در افشاء آنها نیست. برای سنجش میزان هزینه سهام عادی روش های متعددی پیش روی محقق قرار داشت که از بین آنها با توجه به محدودیت های حاکم بر کار محقق و نیز ویژگی های خاص این روش ها، در نهایت مدل قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای انتخاب گردید. هر چند فرض های متعددی بر این مدل حکم فرماست که ممکن است بعضی از آنها در بازار سرمایه کشور ما محقق نشده باشند، اما این فرض ها اکثراً فرض هایی هستند که در

مدل‌های دیگر نیز وجود دارند، مانند فرض کارا بودن بازار سرمایه که جزء فرضیه‌های بنیادی اکثر مدل‌های ارزشیابی است. از آنجایی که مقادیر بدست آمده برای هزینه سهام عادی در این تحقیق کاربرد قیاسی دارند، با فرض این که شرایط برای تمام شرکت‌ها یکسان است، عدم تحقق بعضی از فرض‌های مدل، خدشه‌ای بر نتایج تحقیق وارد نمی‌کند.

یکی از ایرادهایی که به مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای گرفته شده است، اشکالی است که به جامعیت شاخص سهام در پوشش کلیه دارایی‌های ریسکی از جمله اوراق قرضه وارد شده است. این ادعا برای بازارهای ایران حداقل در دوره مورد تحقیق درست نمی‌باشد. زیرا از سال ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۰ تنها اوراق قرضه‌ای که در بازار بورس تهران مبادله می‌شده است، اوراق قرضه مربوط به طرح‌های بیمارستانی بوده است که آن هم در سال ۱۳۷۹ هیچگونه داد و ستدی نداشته است (گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) لذا می‌توان پذیرفت که شاخص سهام مورد استفاده تا حدود زیادی کلیه دارایی‌های ریسکی بازار را پوشش می‌دهد.

از آنجایی که در نمونه مورد استفاده در این تحقیق نیز شرکت‌هایی هستند که سهام آن‌ها به‌طور منظم و پیوسته معامله نمی‌شود، از روش دیمسون^۱ (۱۹۷۹) برای تعدیل بتاهای محاسبه شده استفاده گردیده است.

استفاده از روش دیمسون مستلزم جمع چند ضریب بتا شامل بتای چند دوره بعد از دوره مبدأ و بتای چند دوره قبل از دوره مبدأ است. البته تحقیق‌های تجربی انجام شده دامنه وسیعی از تعداد تأخرها و تقدم‌ها را مورد استفاده قرار داده‌اند. در این تحقیق از هفت بتا استفاده شده است.

روابط در مدل دیمسون به شکل ذیل می‌باشند.

$$\beta_i^D = \sum_{k=-\tau}^{k=+\tau} \beta_{k,i}$$

$$\beta_i^D = \beta_{-\tau,i} + \beta_{-\tau+1,i} + \beta_{-\tau+2,i} + \beta_{-\tau+3,i} + \beta_{-\tau+4,i} + \beta_{-\tau+5,i} + \beta_{-\tau+6,i} + \beta_{-\tau+7,i} \quad \text{یا}$$

$$E(R_{it}) = \alpha_i^D + \beta_i^D \cdot R_{m,t}$$

$$\alpha_i^D = \frac{1}{(y-x)} \sum_{t=x}^{t=y} R_{i,t} - \beta_i^D \frac{1}{(y-x)} \sum_{t=x}^{t=y} R_{m,t}$$

به طوری که:

β_i^D : بتای محاسبه شده به روش دیمسون

$\beta_{k,i}^D$: بتای سهم i ، برای k مرحله قبل از دوره صفر یا مبداء

α_i^D : بازده بدون ریسک در مدل دیمسون

$R_{i,t}$: بازده سهم i در زمان t

$R_{m,t}$: بازده بازار در زمان t

$y-x$: تعداد دوره‌های مورد استفاده برای تخمین بتا

هم‌چنین در این تحقیق از شاخص صنعت استفاده شده است و نیز نرخ بازده سهام از رابطه ذیل بدست آمده است.

$$R_{t+1} = \frac{P_t - P_{t-1} + Div_{t+1}}{P_{t-1}}$$

به طوری که:

P_t : ارزش بازار سهام در پایان ماه

P_{t-1} : ارزش بازار سهام در ابتدای ماه

Div_{t+1} : سهم هر ماه از سود سهام پرداختی در پایان دوره

R_{t+1} : نرخ بازده سهام در پایان ماه

یافته‌های تحقیق

روش آماری مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها روش رگرسیون ساده است که در آن میزان افشاء متغیر مستقل و هزینه سرمایه شرکت متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. این برای آزمون فرضیه‌ها با توجه به ساختار فرضیه‌ها، ابتدا به بررسی وجود ارتباط بین دو متغیر پرداخته می‌شود، سپس در صورت وجود ارتباط به بررسی نوع ارتباط از نظر مثبت یا منفی بودن پرداخته خواهد شد. در آزمون‌های ذیل سطح معناداری برابر با ۵٪ در نظر گرفته شد.

در فرضیه اصلی ادعا، مخالف صفر بودن شیب خط رگرسیون می‌باشد (H_1).

$$H_0: \beta = 0$$

$$H_1: \beta \neq 0$$

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	.151	.040		3.760	.001
MANDIS	-.164	.047	-.493	-3.493	.001

a. Dependent Variable: COST

نتیجه این آزمون نشان می‌دهد که احتمال پذیرش فرض صفر برابر با ۰،۰۰۱ است. بنابراین فرض ادعا تأیید می‌گردد، که مبین وجود تأثیر میزان افشاء بر هزینه سرمایه سهام عادی است.

حال که آزمون آماری نشان‌دهنده وجود ارتباط بین دو متغیر است، باید دید که این ارتباط مستقیم است یا معکوس. این آزمون، به ارزیابی فرضیه فرعی می‌پردازد. فرضیه فرعی اشاره به رابطه معکوس احتمالی بین متغیرهای مستقل و وابسته دارد. ادعا عبارت است از این که، شیب خط رگرسیون کوچکتر از صفر است (H_1).

$$H_0: \beta \geq 0$$

$$H_1: \beta < 0$$

نظر به این که آزمون فرضیه اصلی، یعنی ارتباط بین میزان با هزینه سرمایه در سطح معنی دار ۹۹/۹ درصد تأیید گردیده است، اکنون به آماره شیب خط رگرسیون توجه می‌کنیم. مقدار این آماره برابر با ۰/۴۹۳- است و مبین وجود شیب خط رگرسیون منفی برای میزان افشاء و هزینه سهام عادی است. به عبارت دیگر افزایش افشاء باعث کاهش هزینه سهام عادی می‌شود.

برای تعیین میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته از ضریب تعیین استفاده می‌شود.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.493 ^a	.243	.223	.01439848

a. Predictors: (Constant), MANDIS

طبق جداول فوق مشاهده می‌شود که مقدار ضریب تعیین (R') برابر با ۰,۲۴۳ است که تنها نشان‌دهنده این مفهوم است که تغییر در میزان افشاء می‌تواند ۲۴/۳ درصد از تغییر در هزینه سهام عادی را توضیح دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این تحقیق مبنی بر وجود رابطه معکوس بین میزان افشاء و هزینه سهام عادی مطابق با نتایج تحقیق‌هایی است که در سایر کشورها انجام شده است. از جمله تحقیقی که توسط بوتوسان (۱۹۹۷) و بوتوسان و پلوملی^۱ (۲۰۰۰) انجام شد.

این تحقیق به‌طور غیرمستقیم به ارزیابی کارآمدی صورت‌های مالی می‌پردازد. این امر از اینجا ناشی می‌شود که هزینه سرمایه به‌طور تنگاتنگی با انتظارات سرمایه‌گذاران در ارتباط است. زمانی که سرمایه‌گذاران انتظارات نامطلوبی در مورد وضعیت حال و آتی یک شرکت داشته باشند، تقاضا برای سرمایه‌گذاری در آن واحد تجاری کاهش خواهد یافت، چرا که این فرض را پذیرفته‌ایم که سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز هستند. زمانی که می‌گوئیم بین میزان افشاء و هزینه سهام عادی ارتباط وجود دارد، به‌طور ضمنی پذیرفته‌ایم که افشاء واحد تجاری بر انتظارات سرمایه‌گذاران مؤثر بوده است. این خود بدین معنی است که سرمایه‌گذاران به آن دسته اطلاعات مالی که در مورد واحد تجاری منتشر می‌شوند علاقمندند و به آن‌ها توجه دارند و حتی در تصمیم‌گیری‌ها به آن‌ها اتکاء می‌کند. وجود این علاقه و توجه می‌تواند انگیزه محکمی برای انتشار صورت‌های مالی از سوی واحدهای تجاری تلقی شود. بنا بر نتایج بدست آمده و با توجه به تئوری‌های پشتوانه این نتایج دو نوع نتیجه‌گیری قابل انجام است.

افشاء اطلاعات خصوصی واحدهای تجاری باعث می‌شود که سرمایه‌گذاران از وضعیت واحدهای تجاری مطلع باشند، لذا از انجام معامله‌هایی که منجر به فروش سهام خریداری شده در آینده به قیمتی کمتر از قیمت خرید آن‌ها خودداری کنند. لذا سرمایه‌گذاران زبان کمتری متحمل شده در نتیجه غرامت کمتری نیز طلب خواهند نمود. این امر باعث خواهد شد که انتظارات از واحد تجاری تعدیل شده و هزینه سرمایه شرکت کاهش یابد.

افزایش میزان افشاء باعث می‌شود ریسک سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مزبور به واسطه آگاهی بیشتر سرمایه‌گذاران از وضعیت واحدهای تجاری، کاهش یابد. و از آنجایی که

سرمایه‌گذاران آینده واحد تجاری را با استفاده از اطلاعات گذشته واحد تجاری پیش‌بینی می‌کنند، انتظارات سرمایه‌گذاران در مورد واحد تجاری تعدیل شده و باعث کاهش هزینه سهام عادی برای واحد تجاری می‌شوند.

اگرچه یافته‌های این تحقیق با تحقیق‌های انجام شده در کشورهای غربی مشابهت دارد، اما وجود تفاوت در محیط تحقیق حاضر و تحقیق‌هایی که در سایر کشورها انجام شده است، این نکته را گوشزد می‌کند که تعمیم تئوری‌های پشتوانه نتایج بدست آمده به محیط ایران باید با تأمل بیشتری انجام گیرد زیرا ممکن است نتایج بدست آمده ناشی از تأثیر عواملی باشند که خاص بازارهای ایران هستند و در تحقیق‌های انجام شده در سایر کشورها لحاظ نشده‌اند. لذا تحقیق‌های بیشتری لازم است. محدودیت‌های محققین در این تحقیق را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

۱. عدم دسترسی به منابع دست اول.
۲. پراکندگی اطلاعات و منابع اطلاعاتی، هم‌چنین دشواری دسترسی به منابع اطلاعاتی موجود.
۳. محدودیت زمانی که خاصه تحقیق‌هایی در این سطح است.
۴. عدم دسترسی به صورت‌های مالی سال ۱۳۷۹ شرکت‌های عضو جامعه آماری به تعداد کافی.

در پایان پیشنهادهای زیر برای تحقیق‌های آتی ارائه می‌گردد.

۱. بررسی رابطه بین میزان افشاء اجباری، اختیاری و کل با ویژگی‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار.
۲. بررسی ترکیب استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی در بازارهای ایران و تعیین مهمترین گروه‌ها
۳. بررسی تأثیر نوع صنعت بر میزان افشاء اطلاعات مالی در ایران.
۴. بررسی مناسب‌ترین روش اندازه‌گیری هزینه سرمایه در ایران.
۵. عوامل مؤثر بر هزینه سرمایه سهام عادی، از جمله افشاء اختیاری، عوامل اقتصاد کلان، ویژگی‌های واحد تجاری و ...

منابع

- پوریا نسب، امیر، عبدالرضا، تالانه (۱۳۷۳). خط‌مشی تقسیم سود و ارزش‌گذاری سهام. تحقیقات مالی، سال اول، شماره چهارم، صص. ۱۰۳-۸۱
- تقفی، علی، اسفندیار، ملکیان (۱۳۷۶ و ۱۳۷۷). جامعیت گزارش‌های سالانه و ویژگی‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری، سال ششم، شماره ۲۲ و ۲۳، صص ۳۴-۷
- ساده، مهدی (۱۳۷۵). روش‌های تحقیق با تأکید بر جنبه‌های کاربردی، تهران
- شاپیرو، آلن سی (بهار ۱۳۷۳). استراتژی تأمین مالی بلندمدت شرکت‌ها (ترجمه علی جهانخانی). تحقیقات مالی، سال اول، شماره ۲، صص ۳۶-۵
- هیأت تدوین استانداردهای حسابداری (۱۳۷۸)، رهنمودهای حسابداری، تهران: مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی
- American Institute of Certified Public Accountants, (AICPA), (1994). Improving Business Reporting - A Customer Focus: A Comprehensive Report of the Special Committee on Financial Reporting. New York, NY: AICPA
- Amihud, Yakov, and Haim, Mendelson (1986). Asset Pricing and the Bid-ask Spread. Journal of Financial Economics, Vol. 17, PP. 223-249
- Botosan, A. C., & M. A. Plumlee (2000). A Re-examination of Disclosure Level and Expected Cost of Equity Capital: An Examination of Analysts' Rankings of Corporate Disclosure. Journal of Accounting Research, Vol. 40, Issue 1, PP. 21-40
- Botosan, C. A. (July 1997). Disclosure level and cost of equity capital. The Accounting Review, Vol. 72, No. 3, PP. 323-348
- Bushee, B., & Noe C., (2000). Disclosure Quality, Institutional Investors, and Stock Return Volatility. Journal of Accounting Research, Vol. 38 (Supplemental)
- Diamond, D., & Verrecchia R., (1991). Disclosure, Liquidity and the Cost of Equity Capital. The Journal of Finance, September, PP. 1325-1360.
- Grinblatt, Mark, and Sheridan, Titman (1998). Financial Markets and Corporate Strategy. Mc Graw-Hill /IRWIN
- Jorgensen, Bjorn N. & Michael T., Kirschenheiter (2003). Disclosure, Betas and Information Quality. Unpublished, available at URL: <http://www.Olin.wustl.edu/fs/acadseminars/download.pdf>
- Lang, Mark, & Russell, Lundholm (2000). Voluntary Disclosure During Equity Offerings: Reducing Information Asymmetry or Hying the Stock. Contemporary Accounting Review, No. 17 (Winter), PP. 623-662

- Martin, Lally (May 1995). The Accuracy of CAPM Proxies for Estimating a firm's cost of equity. *Accounting and Finance*. Vol. 35, No. 1, PP. 63-73
- Schrand, Catherine, & Robert Verrecchia E., (2002). Disclosure Choice and Cost of Capital: Evidence from Under-pricing in Initial Public Offerings. Unpublished, Available at URL: <http://credit.wharton.upenn.edu/faculty/schrand/SV.12.18.02.pdf>

چک لیست افشاء اجباری

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده اند
۱	صورت تطبیق خالص جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی و سود و زیان عملیاتی		
۲	خالص ارزش دارایی‌های واحد تجاری فرعی تحصیل شده یا فروش رفته بر حسب طبقات عمده دارایی و بدهی		
۳	مابه‌ازای پرداختی یا دریافتی به تفکیک حصه نقد و غیر نقد بابت تحصیل یا فروش واحدهای فرعی		
۴	نحوه محاسبه خالص مانده وجه نقد پرداختی یا دریافتی بابت تحصیل یا فروش واحدهای فرعی مندرج در صورت گردش وجه نقد		
۵	ماهیت جریان‌های نقدی استثنایی عملیاتی		
۶	ماهیت جریان‌های نقدی غیر مترقبه		
۷	معامله‌های غیر نقدی به استثنای موارد مربوط به فعالیت‌های عملیاتی		
۸	محدودیت با اهمیت در استفاده از وجه نقد یک واحد تجاری توسط سایر شرکت‌های گروه		
۹	رویه‌های حسابداری مورد استفاده برای شناخت درآمد عملیاتی		
۱۰	مبلغ هر یک از طبقه‌های عمده درآمد عملیاتی شناسایی شده طی دوره شامل: فروش کالا، ارائه خدمات، سود سهام، حق‌الامتیاز		
۱۱	مبلغ درآمد عملیاتی حاصل از مبادله کالا و خدمات		
۱۲	بدهی‌های احتمالی یا کاهش احتمالی دارایی‌ها		
۱۳	بدهی‌های احتمالی یا کاهش احتمالی دارایی‌های فاقد امکان اندازه‌گیری		
۱۴	بدهی‌ها و کاهش دارایی‌هایی که وقوع آن‌ها در آینده ممکن است		
۱۵	تعهدهایی که انتظار نمی‌رود منجر به انتقال منافع اقتصادی شوند		
۱۶	دارایی‌ها یا بدهی‌های احتمالی که وقوع آن‌ها بعید باشد		
۱۷	هر گونه سود یا زیان احتمالی		
۱۸	سایر درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده به تفکیک		
۱۹	تعدیل‌های سنوایی		
۲۰	عدم لزوم ارائه صورت سود و زیان جامع به علت محدودیت اجزا تشکیل دهنده این صورت		
۲۱	ارائه جداگانه اقلام استثنایی		
۲۲	نتایج عملیات بخش متوقف شده		
۲۳	نحوه توقف و تاریخ مؤثر توقف عملیات برای مقاصد حسابداری		
۲۴	اقلام غیر مترقبه و مالیات مربوطه به‌طور جداگانه		
۲۵	سهام سهامداران اقلیت از سود یا زیان غیر مترقبه		
۲۶	شرح مناسبی در مورد هر یک از اقلام غیر مترقبه		
۲۷	آثار تغییر در برآورد های حسابداری بر سود و زیان دوره		
۲۸	ماهیت تغییر در برآوردهای حسابداری		
۲۹	تغییرها در برآورد حسابداری که تعیین مبلغ تغییر عملی نباشد		
۳۰	مانده طلب یا بدهی به شخص وابسته در تاریخ تراز نامه و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول مربوطه		
۳۱	مطالبات یا بدهی‌های حذف شده از حساب‌ها در دوره جاری		
۳۲	گردش حساب سود و زیان انباشته		
۳۳	گردش در حساب‌های اندوخته		
۳۴	رویه حسابداری مخارج تحقیق و توسعه		
۳۵	مجموع مخارج تحقیق و توسعه که به سود و زیان دوره منظور شده است		
۳۶	گردش حساب دارایی مخارج تحقیق و توسعه		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
۳۷	رویه‌های حسابداری مربوط به موجودی مواد و کالا		
۳۸	طبقات عمده موجودی مواد و کالا متناسب با ماهیت فعالیت واحد تجاری		
۳۹	مبلغ کاهش ارزش موجودی‌ها ناشی از اعمال قاعده اقل بهای تمام شده یا کلیه زیان‌های مرتبط با موجودی کالا		
۴۰	خالص ارزش فروش پس از کسر هر گونه افزایش ناشی از اعمال قاعده فوق		
۴۱	بهای تمام شده موجودی‌های فروش رفته		
۴۲	مبلغ موجودی‌های مواد و کالا که در وثیقه بدهی‌های واحد تجاری است		
۴۳	مبلغ قابل بازیافت پیمان		
۴۴	پیش دریافت پیمان		
۴۵	پیمان‌های در جریان پیشرفت		
۴۶	ذخیره برای زیان‌های قابل پیش‌بینی پیمان		
۴۷	سپرده‌های کسر شده قابل استرداد از قبیل سپرده حسن‌انجام کار و سپرده بیمه‌ای		
۴۸	درآمد پیمان		
۴۹	هزینه شناسایی شده پیمان شامل هزینه طی دوره و زیان قابل پیش‌بینی شناسایی شده طی دوره		
۵۰	روش‌های تعیین درآمد شناسایی شده دوره برای پیمان		
۵۱	روش‌های تعیین مرحله تکمیل پیمان در جریان پیشرفت		
۵۲	رویه حسابداری مربوط به کمک بلاعوض شامل نحوه ارائه آن		
۵۳	اثر کمک‌های بلاعوض بر نتایج دوره جاری و دوره‌های آتی و وضعیت مالی واحد تجاری		
۵۴	ماهیت و در صورت قابلیت اندازه‌گیری، برآوردی از اثرات کمک‌های دولت به شکلی غیر از کمک‌های بلاعوض		
۵۵	بدهی‌های احتمالی مربوط به کمک‌های بلاعوض قابل استرداد		
۵۶	دوره یا دوره‌هایی که طی آن‌ها کمک بلاعوض در صورت سود و زیان منظور می‌شود		
۵۷	مبانی ارزشیابی کمک‌های بلاعوض طبق قوانین و مقررات آمره که منجر به ارزشیابی دارایی‌های اهدایی به ارزشی کمتر از ارزش منصفانه آن شود		
۵۸	مبانی اندازه‌گیری جهت تعیین ناخالص مبلغ دفتری دارایی‌های مشهود		
۵۹	روش‌های استهلاك، عمر مفید یا نرخ‌های استهلاك مورد استفاده برای دارایی‌های مشهود		
۶۰	رویه حسابداری مربوط به هزینه‌های ترمیم و بهبود دارایی‌های ثابت		
۶۱	صورت تطبیق ناخالص مبلغ دفتری، ذخیره کاهش دائمی در ارزش دارایی و استهلاك انباشته در اول و آخر دوره		
۶۲	تجزیل جریان‌های نقدی آتی مورد انتظار به منظور تعیین مبلغ بازیافتی اقلامی از دارایی، در صورت وجود		
۶۳	وجود و میزان محدودیت در رابطه با مالکیت دارایی‌های مشهود و نیز دارایی‌هایی که وثیقه بدهی‌هاست		
۶۴	مبلغ مخارج مربوط به دارایی‌های در جریان ساخت		
۶۵	مبلغ تمهدهای سرمایه‌ای مربوط به تحصیل دارایی‌های ثابت مشهود		
۶۶	مبنای تعیین مبلغ تجدید ارزیابی		
۶۷	تاریخ مؤثر تجدید ارزیابی		
۶۸	استفاده از ارزیاب مستقل یا ارزیاب داخلی واحد تجاری		
۶۹	مبلغ دفتری هر طبقه از دارایی‌های تجدید ارزیابی شده		
۷۰	سازاد تجدید ارزیابی شامل تفسیرهای طی دوره و ذکر محدودیت تقسیم آن بین صاحبان سرمایه		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
۷۱	دوره تناوب تجدید ارزیابی به تفکیک هر طبقه از دارایی‌ها		
۷۲	روش‌های قیمت‌گذاری موضوع معامله‌های بین اشخاص وابسته		
۷۳	ارزش منصفانه موارد معامله در مواردی که تفاوت آن با معامله با اهمیت باشد		
۷۴	معامله با اشخاص وابسته، ماهیت روابط، نوع معامله، مبلغ معامله، نام شخص وابسته		
۷۵	مبلغ مخارج تأمین مالی که طی دوره به بهای تمام شده دارایی‌های ثابت منظور شده است		
۷۶	نرخ جذب استفاده شده		
۷۷	جمع دارایی‌های جاری و بدهی‌های جاری		
۷۸	رویه‌های حسابداری برای سرمایه‌گذاری‌ها		
۷۹	مبلغ سرمایه‌گذاری‌های سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده است		
۸۰	درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری‌های سریع‌المعامله ناشی از تغییر در ارزش بازار		
۸۱	سود و زیان ناشی از انتقال سرمایه‌گذاری بین جاری و بلندمدت		
۸۲	ارزش بازار سرمایه‌گذاری‌های سریع‌المعامله		
۸۳	سود و زیان ناشی از واگذاری سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		
۸۴	مبلغ ذخیره برای کاهش دائمی در ارزش سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت		
۸۵	محدودیت‌های قابل توجه در رابطه با امکان تبدیل سرمایه‌گذاری‌ها به نقد یا وصول در آمد و عواید واگذاری آنها		
۸۶	مبلغ تفاوت‌های تسعیر شناسایی شده در سود و زیان دوره		
۸۷	خالص تفاوت‌های تسعیر طبقه‌بندی شده به عنوان یک قلم جداگانه تحت سر فصل حقوق صاحبان سرمایه و صورت تطبیق مانده آن در آغاز و پایان دوره		
۸۸	تفاوت‌های تسعیری ناشی از افت شدید در ارزش رسمی ریال		
۸۹	ماهیت و دلیل تغییر طبقه‌بندی عملیات خارجی با اهمیت		
۹۰	آثار تغییر طبقه‌بندی عملیات خارجی بر حقوق صاحبان سهام		
۹۱	آثار تغییر طبقه‌بندی بر خالص سود یا زیان دوره مالی قبل		
۹۲	رویه تسعیر سرقلمی و تعدیل ارزش منصفانه ناشی از تحصیل یک واحد مستقل خارجی		
۹۳	آثار با اهمیت تغییر در نرخ‌های تسعیر بعد از تاریخ ترازنامه		
۹۴	روش استهلاک و عمر مفید یا نرخ استهلاک هر طبقه از دارایی‌های نامشهود		
۹۵	صورت تطبیق ناخالص مبلغ دفتری، استهلاک انباشته دارایی‌های نامشهود و ذخیره کاهش ارزش در ابتدا و انتهای دوره		
۹۶	دلایل تعیین عمر مفید دارایی نامشهود بیش از ۲۰ سال		
۹۷	وجود و میزان محدودیت در رابطه با مالکیت دارایی‌های نامشهود و دارایی‌های نامشهودی که وثیقه بدهی‌ها هستند		
۹۸	مبلغ تعهد مربوط به تحصیل دارایی‌های نامشهود		
۹۹	فهرستی از واحدهای تجاری فرعی عمده شامل نام، کشور، محل تأسیس و نسبت حقوق مالکیت با میزان سهام با حق رأی		
۱۰۰	بخشی از سهام واحد تجاری اصلی که در مالکیت واحد تجاری فرعی است		
۱۰۱	دلایل عدم تلفیق یک واحد تجاری فرعی در صورت وجود		
۱۰۲	نوع و ماهیت رابطه بین واحد تجاری اصلی و آن گروه از واحدهای تجاری فرعی که بیش از نصف سهام با حق رأی آن‌ها به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم در مالکیت واحد تجاری اصلی نیست		
۱۰۳	نام آن گروه از واحدهای تجاری فرعی که بیش از نصف سهام با حق رأی آن‌ها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در مالکیت واحد تجاری است اما به دلیل نبود کنترل، واحد تجاری فرعی محسوب نمی‌شوند		
۱۰۴	اثر تحصیل و واگذاری واحدهای تجاری فرعی بر وضعیت مالی گروه و نتایج		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
	عملیات و اقلام مقایسه‌ای دوره قبل		
۱۰۵	دلایل عدم امکان استفاده از رویه‌های بکسان حسابداری در مورد معامله‌ها و رویدادهای مشابه در صورت‌های مالی تلفیقی		
۱۰۶	اقلام منمکس در صورت‌های مالی تلفیقی که در مورد آن‌ها رویه متفاوت حسابداری بکار رفته است		
۱۰۷	نام، تاریخ ترازنامه و دوره مالی واحد تجاری فرعی در صورت تفاوت با واحد اصلی		
۱۰۸	دلایل استفاده از صورت‌های مالی با تاریخ متفاوت		
۱۰۹	در صورت‌های مالی جداگانه واحد تجاری اصلی، روش حسابداری بکار رفته در مورد سرمایه‌گذاری در واحد تجاری فرعی		
۱۱۰	خالص دارایی‌های قابل انتساب به اقلیت در تاریخ ترازنامه		
۱۱۱	جمع سود یا زیان خالص فعالیت‌های عادی قابل انتساب به اقلیت		
۱۱۲	دلایل ارائه نکردن صورت‌های مالی تلفیقی توسط واحد تجاری اصلی که بیش از ۹۰٪ سهامش در تملک شرکت اصلی دیگری است		
۱۱۳	مبلغ سرفقلم منفی		
۱۱۴	نام و مشخصات واحدهای ترکیب شونده		
۱۱۵	رویه حسابداری ترکیب		
۱۱۶	تاریخ مؤثر ترکیب برای مقاصد حسابداری		
۱۱۷	هرگونه عملیاتی که واحد ترکیبی به دلیل ترکیب قصد فروش آن را داشته باشد		
۱۱۸	در ترکیب از نوع تحصیل، درصد سهام دارای حق رای تحصیل شده		
۱۱۹	در ترکیب از نوع تحصیل، بهای تمام شده تحصیل		
۱۲۰	در ترکیب از نوع تحصیل، شرح مختصری از ما به ازای خرید		
۱۲۱	دوره استهلاك سرفقلمی		
۱۲۲	مبلغ و زمان وقوع هزینه‌ها و زیان‌های مورد انتظار آتی در صورت برخورد با سرفقلمی منفی قابل اندازه‌گیری و مطرح در قرارداد		
۱۲۳	شرح وقوع هزینه‌ها و زیان‌های مورد انتظار آتی در مواردی که با سرفقلمی منفی قابل اندازه‌گیری و مطرح در قرارداد برخورد شود		
۱۲۴	دوره‌هایی که سرفقلمی طی آن به عنوان درآمد شناسایی می‌شود		
۱۲۵	صورت تطبیق مبلغ دفتری سرفقلمی منفی در آغاز و پایان دوره		
۱۲۶	وجود و دلایل مشروط بودن ارزش منصفانه دارایی‌ها و بدهی‌های قابل تشخیص		
۱۲۷	ذخایر ایجاد شده در رابطه با کاهش یا حذف عملیات واحد تحصیل شده		
۱۲۸	در روش اتحاد متناف، مشخصات و تعداد سهام صادره به همراه در صد سهام دارای حق رای هر یک از واحدهای تجاری شرکت‌کننده در ترکیب		
۱۲۹	مبلغ دارایی‌ها و بدهی‌های وارد شده در ترکیب توسط هر یک از واحدهای تجاری		
۱۳۰	درآمد فروش، سایر درآمدهای عملیاتی، اقلام غیر مترقبه و سود و زیان خالص هر واحد برای دوره پیش از ترکیب		
۱۳۱	اطلاعات مربوط به شرکت‌های ترکیب شده اگر بعد از تاریخ ترازنامه باشد		
۱۳۲	دلایل عدم استفاده از روش ارزش ویژه برای سرمایه‌گذاری‌های بیش از ۲۰ درصد		
۱۳۳	سرمایه‌گذاری ناخالص در دارایی‌های اجاره سرمایه‌ای شده، درآمد مالی کسب شده و سرمایه‌گذاری خالص		
۱۳۴	تفکیک خالص مطالبات مربوط به دو طبقه جاری و غیر جاری		
۱۳۵	ذخیره انباشته برای حداقل مبلغ اجاره غیر قابل وصول		
۱۳۶	شرح کلی از اهم شرایط قرارداد اجاره بلندمدت در مورد اجاره‌دهنده		
۱۳۷	صورت تطبیق ناخالص مبلغ دفتری، استهلاك انباشته و ذخیره کاهش دائمی در ارزش برای هر گروه اصلی از دارایی‌های مورد اجاره در ابتدا و انتهای دوره		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
۱۳۸	حد اقل مبلغ اجاره آتسی مربوط به اجاره‌های عملیاتی غیر قابل فسخ همراه با اطلاعات مربوط به مدت و اجاره سالیانه		
۱۳۹	شرح کلی از اهم شرایط اجاره‌ها در مورد اجاره‌دهنده		
۱۴۰	زیان ناشی از تفاوت مبلغ دفتری و ارزش منصفانه دارایی در زمان فروش و اجاره مجدد در اجاره عملیاتی		
۱۴۱	زیان ناشی از تفاوت مبلغ دفتری و ارزش منصفانه دارایی در زمان فروش و اجاره مجدد با شرط کاهش دائمی ارزش دارایی در اجاره سرمایه‌ای		
۱۴۲	نام واحد گزارشگر و شکل حقوقی آن		
۱۴۳	صورت‌های مالی مربوط به یک واحد تجاری یا به گروه واحدهای تجاری است		
۱۴۴	تاریخ ترازنامه با دوره مالی		
۱۴۵	واحد پول گزارشگری		
۱۴۶	سطح دقت بکار رفته در ارائه ارقام صورت‌های مالی		
۱۴۷	دلیل بکار گرفتن دوره کمتر از یکسال برای صورت‌های مالی		
۱۴۸	این واقعیت که مبالغ مقایسه‌ای در صورت‌های مالی بجز ترازنامه قابل مقایسه نیست، هنگامی که صورت‌های مالی برای دوره‌ای کمتر از یک سال باشند		
۱۴۹	اعتماد مدیریت در مورد اینکه صورت‌های مالی، وضعیت مالی و عملکرد مالی و جریان‌های نقد را به‌طور مطلوب نشان می‌دهد، زمانی که انحراف از استاندارد داشته باشد		
۱۵۰	صورت‌های مالی از تمام جنبه‌های بااهمیت مطابق با استانداردهای حسابداری است، به استثناء انحراف از الزامات حسابداری که به منظور ارائه مطلوب صورت‌های مالی انجام گرفته است		
۱۵۱	استانداردی که الزامات آن رعایت نشده است		
۱۵۲	ماهیت انحراف از استاندارد		
۱۵۳	اثر مالی انحراف، بر سود یا زیان خالص، دارایی‌ها، بدهی‌ها، حقوق صاحبان سهام در هر یک از دوره‌های مورد گزارش		
۱۵۴	رویدادها و شرایطی که ممکن است ابهام اساسی نسبت به توانایی تداوم فعالیت واحد تجاری ایجاد کند		
۱۵۵	ابهام‌های موجود در ترازنامه قبلی و اقدام‌های انجام شده طی دوره جاری جهت رفع آن‌ها		
۱۵۶	مبلغ دارایی‌های ثابت مشهود		
۱۵۷	مبلغ دارایی‌های نامشهود		
۱۵۸	مبلغ سرمایه‌گذاری‌ها		
۱۵۹	مبلغ موجودی مواد و کالای		
۱۶۰	حسابها و اسناد دریافتی تجاری و سایر حساب‌ها و اسناد دریافتی		
۱۶۱	حسابها و اسناد پرداختی تجاری و سایر حساب‌ها و اسناد پرداختی		
۱۶۲	ذخیره مالیات		
۱۶۳	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان		
۱۶۴	بدهی‌های بلندمدت		
۱۶۵	سهام اقلیت در صورت‌های تلفیقی		
۱۶۶	برای هر یک از طبقات سهام، تعداد سهام مصوب		
۱۶۷	تعداد سهام منتشر شده و میزان سرمایه پرداخت شده		
۱۶۸	ارزش اسمی هر سهم		
۱۶۹	مبالغ دریافتی بابت افزایش سرمایه از ثبت قانونی آن		
۱۷۰	صرف سهام		
۱۷۱	ماهیت و موضوع هر یک از اندوخته‌ها		
۱۷۲	هزینه‌های عملیاتی		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
۱۷۳	سود یا زیان عملیاتی		
۱۷۴	هزینه‌های مالی		
۱۷۵	مالیات بر درآمد		
۱۷۶	سود یا زیان فعالیت‌های عادی		
۱۷۷	سود یا زیان خالص		
۱۷۸	عایدی هر سهم و مبلغ سود پیشنهادی هر سهم		
۱۷۹	مینا یا مبانی اندازه‌گیری مورد استفاده در تهیه صورت‌های مالی		
۱۸۰	اقامتگاه و شکل حقوقی واحد تجاری، کشور محل فعالیت آن و نشانی مرکز ثبت شده		
۱۸۱	شرحی از ماهیت عملیات واحد تجاری و فعالیت‌های اصلی آن		
۱۸۲	نام واحد تجاری اصلی و واحد تجاری اصلی نهایی گروه		
۱۸۳	تعداد کارکنان در پایان دوره یا میانگین تعداد آن‌ها طی دوره		
۱۸۴	صورت جریان وجه نقد مقایسه‌ای		
۱۸۵	صورت تطبیق مانده اول و پایان دوره وجه نقد در صورت گردش وجه نقد		
۱۸۶	تفاوت‌های ارزی ناشی از مانده‌های وجه نقد ارزی که به سود یا زیان منظور شده است		
۱۸۷	طبقه‌بندی جریان‌های نقدی در پنج طبقه در صورت گردش وجه نقد		
۱۸۸	جریان‌های نقدی ناشی از معاملات ارزی با اعمال نرخ ارز رایج در تاریخ تسویه نقدی		
۱۸۹	جریان‌های نقدی واحدهای تجاری فرعی خارجی بر همان مبنایی که برای تسعیر عملکرد مالی آن بکار گرفته شده		
۱۹۰	ذخیره بابت توقف بخشی از عملیات واحد تجاری غیر از عملیات اصلی		
۱۹۱	هزینه ناشی از ذخایر مربوط به عملیاتی که تصمیم برای توقف آن اتخاذ گردیده ولی در سال جاری به عنوان عملیات متوقف شده تلقی نگردد		
۱۹۲	درآمد یا هزینه‌ای که طبق قوانین آمره باید به حساب اندوخته منظور کرد		
۱۹۳	مخارج تحقیق محض و کاربری		
۱۹۴	استهلاک مخارج توسعه‌ای که به عنوان دارایی شناسایی شوند		
۱۹۵	سهم مناسبی از درآمد و مخارج کل پیمان بلندمدت که بتوان به‌طور قابل اتکا برآورد کرد		
۱۹۶	درآمد حاصل از یک پیمان بلندمدت که بگونه‌ای قابل اتکا برآورد نشود (نا میزان مخارج متحمل شده که احتمال باز یافت آن وجود دارد)		
۱۹۷	مخارج متحمل شده پیمان که با فعالیت آتی آن مرتبط بوده و باز یافت آن محتمل باشد		
۱۹۸	مخارج پیمان که باز یافت آن غیر محتمل است		
۱۹۹	اثر تفسیر در برآورد درآمد یا مخارج پیمان		
۲۰۰	سود یا زیان ناشی از واگذاری یا برکناری دائمی یک دارایی نامشهود		
۲۰۱	سرقفلی ناشی از تحصیل یک واحد تجاری فرعی		
۲۰۲	صورت گردش وجه نقد مقایسه‌ای تلفیقی		
۲۰۳	پیش پرداخت سرمایه‌ای		
۲۰۴	کالای در راه، پیش پرداخت‌ها و هزینه‌های مربوط به سفارش‌ها		
۲۰۵	مطالبات مشکوک‌الوصول و ذخیره مربوطه		
۲۰۶	سپرده بانکی، صندوق، تنخواه گردان، موجودی نقد و بانک ریالی و ارزی		
۲۰۷	تمهدهای واحد تجاری تحت قراردادهای اجاره به شرط تملیک، خرید اقساطی و سایر عقود اسلامی		
۲۰۸	تفکیک تمهدهای فوق به جاری و غیر جاری		
۲۰۹	تسهیلات مالی دریافتی وثیقه‌دار و بدون وثیقه		

ردیف	شرح اقلام	اقلامی که باید افشاء شوند	اقلامی که افشاء شده‌اند
۲۱۰	صورت خلاصه پرداخت و وام‌های بلندمدت (کوتاه‌مدت)، سود تضمین شده، سررسید و نحوه باز پرداخت		
۲۱۱	وام‌های بلندمدت پرداختی ارزی		
۲۱۲	مالیات پرداختی و تفکیک اختلاف بین مالیات واقعی و ذخیره مالیات		
۲۱۳	محدودیت در توزیع سود انباشته یا اندوخته‌ها		
۲۱۴	درج تعهدهایی که شرکت آنرا تضمین کرده است		
۲۱۵	تفکیک فروش دوره بر حسب فروش داخل کشور، صادرات، نوع محصول‌های فروخته شده		
۲۱۶	خریداران اصلی و نحوه توزیع محصول‌ها		
۲۱۷	لیست تأمین‌کنندگان عمده مواد اولیه		
۲۱۸	ظرفیت تولید قابل دسترس، واقعی، اسمی و دلایل انحراف		
۲۱۹	درآمد حاصل از فروش ضایعات		
۲۲۰	هزینه مالی قرارداد اجاره به شرط تملیک و خرید اقساطی		
۲۲۱	سود یا زیان قبل از کسر مالیات		
۲۲۲	ترازنامه مقایسه‌ای		
۲۲۳	صورت سود و زیان مقایسه‌ای		
۲۲۴	ترازنامه تلفیقی مقایسه‌ای		
۲۲۵	صورت سود و زیان تلفیقی مقایسه‌ای		
۲۲۶	تغییر در اصول حسابداری، اثر تغییرهای حسابداری بر سود سال جاری و سود و زیان انباشته		
۲۲۷	کمک‌های بلاعوض پرداختی (کمک به مؤسسات خیریه) یا مشارکت در برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی		
۲۲۸	رویدادهای مالی با اهمیت که نتایج آن در آینده مشخص خواهد شد از قبیل دعاوی حقوقی و رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه		
۲۲۹	سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای دیگر یا سرمایه‌گذاری خارجی در شرکت		
۲۳۰	مبلغ جریان‌های نقد استثنایی		
۲۳۱	مبلغ جریان‌های نقد غیرمترقبه		
۲۳۲	تفاوت‌های ارزی ناشی از تسعیر جریان‌های نقدی واحد تجاری فرعی خارجی به نرخ‌هایی غیر از نرخ تاریخ ترازنامه		
۲۳۳	جریان‌های نقدی بین واحد تجاری و واحد تجاری سرمایه‌پذیر در روش ارزش ویژه یا بهای تمام شده		
۲۳۴	تاریخ تصویب صورت‌های مالی توسط مدیریت		
۲۳۵	برآورد اثر مالی رویداد یا ذکر عملی نبودن انجام چنین برآوردی		
۲۳۶	درآمدها و هزینه‌های تحقق‌نیافته ناشی از تغییر ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های مورد استفاده در عملیات واحد تجاری		
۲۳۷	سود یا زیان حاصل از واگذاری بخش متوقف شده پس از تهاثر کلیه ذخایر منتقله		
۲۳۸	ارائه مجدد ارقام مقایسه‌ای سال‌های قبل بر مبنای رویه جدید یا افشاء عدم امکان ارائه مجدد		
۲۳۹	گردش حساب سرمایه و صرف سهام		
۲۴۰	مشخصات بخشی از واحد تجاری که در نظر است متوقف شود		
۲۴۱	رویه تسعیر ارز		
۲۴۲	بهای تمام شده محصول‌های فرعی		

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرنال جامع علوم انسانی